

בדרך-כלל ההמלצה היא לבדוק כל מחלה שהסיכוי שתהיה הוא 1:120.

כל מה שתמליץ היועצת הגנטית לבדוק, ודאי שיש לבדוק.

כל מה שהיא אינה ממליצה- יש לשאול ולהתייעץ עם הרבנים המשיבים במכון פוע"ה.

דוגמא למחלה שאינה מומלצת, אך לדעתנו יש לבדוקה היא- קונקסין. זוהי מחלה גנטית הגורמת לחרשות, ולמרות שניתן לנתח את הילד ולהשתיל שתל מלאכותי לפתרון הבעיה, רצוי וכדאי למנוע את המחלה מראש.

יש לציין שעלות הבדיקות גם שאינם מומלצות, היא נמוכה יחסית (במיוחד לבעלי ביטוחים משלימים).

הבדיקות נעשות בדרי"כ קודם לאישה, שכן ישנן מחלות גנטיות שרק אצלה ניתן לגלותם כגון X-שביר (ויש אומרים שאם רוצים לעשות זאת, לא מומלץ להמתין לגבר...).

נוסיף ונאמר, שבעצם כיום לכל זוג, גם אם יש לו כמה ילדים והם בריאים- ב"ה, כדאי להיבדק לקראת ההריונות הבאים.

#### ואם אכן ישנה נשאות של מחלה גנטית- מה הפתרון?

זיכנו הקב"ה ואנו בדור שהתקדמות הרפואה יכולה לסייע בתחומים רבים. כיום ניתן להיעזר בטיפול מיוחד הנקרא 'אבחון גנטי טרום השרשתי

(PGD – Pre-implantation Genetic Diagnosis).

דחינו – עושים לזוג הפריית מבחנה. לאחר ההפריה - ניתן לבדוק דברים רבים בתורשת העובר, כולל מין העובר ובאלו מחלות הוא חולה.

על פי ההלכה, מותר שלא להתזיר עוברים חולים ולהחזיר לרחם האישה רק את העוברים הבריאים בלבד.

יש לציין שבזוג שהוא פורה ואין לו בעיית פוריות, ההצלחה בתהליך זה היא גבוהה יותר.

#### האם זה אומר שכל ילדי יהיו בריאים?

דבר כזה תלוי רק בתפילות.

מלבד הדברים התורשתיים, יכולים להתרחש במהלך ההיריון שינויים שונים, או השפעות סביבתיות, שעלולות לגרום למחלות שאינן תורשטיות. דברים אלו שייכים תחום הבדיקות בהריון, ובימינו ישנם פתרונות רפואיים מדהימים במצבים כאלו.

ברכה רבה

צוות מכון פוע"ה

## בדיקות גנטיות לאחר החתונה

### מבוא

במערכת המחלות של בני אדם, ישנן מעל-3,000 מחלות שהן תורשתיות. זיכנו הקב"ה ורוב רובן של המחלות מועברות לדור הבא, רק אם שני בני הזוג הינם נשאים למחלות אלו.

מתוך כך נובע שבכל הריון של הורים נשאים ישנם 25% סיכויים ללדת ילד עם בעיה אך, יש לקחת בחשבון שלדוגמא, במשפחה עם עשרה ילדים - ייתכן שרובם יהיו חולים, ייתכן שמיעוטים, וייתכן שכולם יהיו בריאים.

אצל היהודים, שבאופן הלכתי וטבעי התחתנו בינם לבין עצמם, גרם הדבר שהתפשטו מחלות אופייניות ליהודים באזורים מסוימים בעולם.

### בדיקות קודם החתונה

לפני כשלושים שנה לקח על עצמו ארגון 'דור ישרים' למזער את הבעיה בצורה מאד משמעותית, על ידי בדיקות גנטיות ומניעת נישואין של בני זוג שהינם נשאים של אותן מחלות. לפי פסק גדולי הרבנים בציבור הדתי לאומי - ההשתדלות של בדיקה של 'דור ישרים' היא השתדלות מחויבת.

### הצורך בהשלמת הבדיקות אחר החתונה

מסתבר שאכן ביצעתם בדיקות אלו, ולכן חשוב לנו לעורר אתכם לצורך החשוב להשלים בדיקות נוספות אחרי החתונה. 'דור ישרים' בודקים רק את המחלות השכיחות לפי העדה של הנבדק. זאת במסגרת ההשתדלות הסבירה שהדריכו הרבנים שאותה יש מקום לבצע. כמו כן 'דור ישרים' אינם בודקים, ובצדק, מחלות שהן 'דומיננטיות' (ישולטות). דהיינו - שיש להן התבטאות גם אם רק אחד מבני הזוג נשאי שלהן. לדוגמא ניקח את המחלה המכונה 'איקס שביר'. אישה שהיא נשאית למחלה זו, כל אחד מהבנים שתלד - ישנם 50% שיסבול מפגור שכלי, ברמות שונות.

### מהי הדרך למנוע מחלות גנטיות נוספות

כל זוג יפנה (לאחר החתונה) ליועצת הגנטית של קופת החולים וימסור לה אלו מחלות בדקו ב'דור ישרים'. וכן ימסור לה את המוצא ההורים והסבים כדי שתחשב את ההיסטוריה המשפחתית. היועצת הגנטית תערוך רשימה של מחלות נוספות שכדאי להיבדק. ברשימה זו יהיו בדיקות מאד מומלצות, בדיקות מומלצות ובדיקות שאינן מחויבות.

הנהלת 'דור ישרים' שוקלת - בימים אלו - לאפשר לעשות לאחר ההתונה בדיקות אלו דרכם (בתוספת תשלום מועט), על ידי שימוש באותו הדם שאספו לבדיקות בעבר.

נוסיף ונאמר, שבעצם כיום לכל זוג, גם אם יש כמה ילדים, כדאי להיבדק כנייל לקראת ההריונות הבאים.

### אז מה זה יעזור עכשיו?

זיכנו הקב"ה ואנו בדור שהתקדמות הרפואה יכולה לסייע בתחומים רבים. כיום ניתן להיעזר בטיפול מיוחד הנקרא 'אבחון גנטי טרום השרשתי-PGD - Pre-implantation Genetic Diagnosis).

דהיינו - עושים לזוג הפריית מבחנה. למחרת ההפריה - ניתן לבדוק דברים רבים בתורשת העובר, כולל מין העובר ובאלו מחלות הוא חולה. על פי ההלכה, מותר לזרז עוברים חולים אלו ולהחזיר לרחם האישה את העוברים הבריאים בלבד. מדינת ישראל מממנת את הטיפול הנ"ל לכל זוג ששני בני הזוג הינם נשאים למחלה מסוימת (עד שני ילדים). ישנם מיזמים נוספים, כגון המיסד המבורך של הרב פולד מארה"ב, המממן במסגרת המרכז הרפואי ישערי צדק - טיפולים נוספים.

### האם זה אומר שכל ילדי יהיו בריאים?

דבר כזה תלוי רק בתפילות.

מלבד הדברים התורשתיים, יכולים להתרחש במהלך ההיריון שינויים שונים, או השפעות סביבתיות, שעלולות לגרום למחלות שאינן תורשטיות. דברים אלו שייכים תחום הבדיקות בהריון, ובימינו ישנם פתרונות רפואיים מדהימים במצבים כאלו.

הבדיקה לא תקבלו תשובות לאלו מחלות אתה נשא, אלא תקבל מספר אישי אותו תשמור במקום שמור. זהו מספר סודי שתחתיו שמורות תוצאות הבדיקות.

### מדוע לא אומרים לי מהן התוצאות, לאלו מחלות אני נשא'?

הסיבה שנבחרה דרך זו הינה כיוון שהידע בנושא אצל הציבור הרחב הוא מועט, ואם במהלך השידוך תאמר שאתה נשא למחלות מסוימות - יתקבל הדבר אצל הצד השני כבעיה, בעוד שבאופן אמתי - אם בן הזוג אינו נשא גם הוא למחלות אלו - אין לדבר שום משמעות.

### כיצד אני משתמש במספר הסודי?

כאשר מציעים לך שידוך, כמו שאתה מברר בת כמה היא, היכן היא למדה ומה התכונה החיובית הבולטת שלה, שאל נא מה המספר שלה ב'דור ישרים'. התקשר נא ל'דור ישרים', טל' 3398\*, ושאל נא - לדוגמא - האם 174 (בגימטריה-ימוצלת) מתאים להתחתן עם 574 (ימוצלחת)?

אל תדאג, ב-99% מהמקרים יענו לך שזה מתאים. אם בירור זה נראה לך מוקדם מדי, אפשר לדחות זאת לאחר הפגישה הראשונה. מכאן והלאה, התפלל לקב"ה שיעלה זיווגכם יפה.

### האם 'דור ישרים' בודקים את כל המחלות התורשתיות הקיימות?

לא. 'דור ישרים' בודקים את המחלות השכיחות לפי העדה של הנבדק. זאת במסגרת ההשתדלות הסבירה שהדריכו הרבנים שאותה יש מקום לבצע. זאת ועוד, 'דור ישרים' אינם בודקים, נבצדק, מחלות שהן 'דומיננטיות' (ישולטות). דהיינו - שיש להן התבטאות גם אם רק אחד מבני הזוג נשא' שלהן. לדוגמא ניקח את המחלה המכונה 'איקס שביר'. אשה שהיא נשאית למחלה זו, כל אחד מהבנים שתלד - ישנם 50% שיסבול מפיגור שכלי, ברמות שונות. על כן, אין אנו רוצים לאמלל בחורה זו, ולא בודקים זאת קודם הנישואין, כי על פי ההלכה היא תצטרך לומר למשודך על נשאות זו. אך, אל דאגה, גם לזה יש לנו היום פתרונות.

### אם כן, כיצד אוכל להיבדק ביחס למחלות נוספות?

תוכל להיבדק לאחר התתונה. כל זוג יפנה ליועצת הגנטית של קופת החולים וימסור לה אלו מחלות בדקו ב'דור ישרים'. לפי הסיפור של מוצא ההורים והסבים, תערך היועצת רשימה של מחלות נוספות שכדאי להיבדק ביחס אליהן. ברשימה זו יהיו בדיקות מאד מומלצות, בדיקות מומלצות ובדיקות שאינן מחויבות. בדברים אלו תוכלו להתייעץ - ללא תשלום - עם גופים העוסקים בנושא.

## בדיקות גנטיות לפני החתונה - מבוא ורקע

במערכת המחלות של בני אדם, ישנן מעל-3,000 מחלות שהן תורשתיות. זיכנו וקב"ה רוב רובן של המחלות מועברות לדור הבא, רק אם שני בני הזוג הינם 'נשאים' למחלות אלו (ראה דברי החסבר בנושא, בנפרד). מתוך כך, בכל זיווג ישנם 25% סיכויים ללדת ילד עם בעיה. אך, יש לקחת בחשבון שלדוגמא, במשפחה עם עשרה ילדים - ייתכן שרובם יהיו חולים, ייתכן שמיעוטם, וייתכן שכולם יהיו בריאים. היהודים, שבאופן הלכתי וטבעי התחתנו בינם לבין עצמם, גרם הדבר שהתפוצצו מחלות אופייניות ליהודים באזורים מסוימים בעולם.

לפני כשלושים שנה לקח על עצמו ארגון 'דור ישרים' למזער את הבעיה הצורה מאד משמעותית, על ידי בדיקות גנטיות ומניעת נישואין של בני זוג שהנם נשאים של אותן מחלות. התחילת הדרך התמקדה דור ישרים בעיקר בעדה האשכנזית, בגלל ריבוי מחלות הקיימות שם. אך 'אור ההצלחה הגדולה במפעל זה והחיובים שלכל עדה' - מחלות האופייניות לה הרכיב לאחרונה 'דור ישרים' את הבדיקות גם 'ספרדים', עדות המזרח ותימנים. בזה הגדיל הארגון את המיזם להצלת כלל ישראל.

בעקבות הסתבה זו, נוצרה האפשרות לצרף גם ציבור שאינו חרדי. לפי פסק גדולי הרבנים בציבור הדתי לאומי - ההשתדלות של בדיקה של 'דור ישרים' היא השתדלות מחוייבת.

כדי להתאים את המיזם במיוחד לציבור הדתי לאומי, הקים דור ישרים מחלקה מיוחדת המתאימה את הבדיקות לנהוג בציבור הדתי לאומי. מחלקה זו נקראת בשם מיוחד - 'דורות'. לפעילות של דורות ישנן מספר הטבות מעבר למקובל עד היום:

1. עידוד לעשיית הבדיקות בגיל צעיר.
2. הכוונה לברר את הנושא בשלב מוקדם.
3. הדרך להשלמת הבדיקות לאחר החתונה.

## 'איך זה עובד ומה בעצם עליי לעשות?'

### ביצד ומתי נבדקים?

מסוף כתה י"ב והלאה יש לעבור - במסגרת 'דור ישרים' - בדיקת דם פשוטה, דרכה ניתן לברר לאילו מחלות אתה 'נשא', לפי העדה והמוצא של ההורים. בסיום